

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ТУРИЗМУ

ВІСНИК

ЛЬВІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ
ЕКОНОМІКИ І ТУРИЗМУ

Серія: «Економічні науки»

13/2018

Львів — 2018

Вісник Львівського інституту економіки і туризму : зб. наук. ст. / Міністерство освіти і науки України. Львівський інститут економіки і туризму; [ред. кол. І. О. Бочан та ін.] — Львів : ЛІЕТ, 2018, № 13 — 236 с.

Висвітлюються актуальні питання теоретичних і прикладних аспектів економіки, розвитку туристичної індустрії в Україні і, зокрема, в Західному регіоні; аналізуються підходи до створення туристичного продукту й організації спеціальних видів туризму. Особлива увага звертається на вивчення краєзнавства, екологічного супроводу туристичної діяльності та підготовки фахівців для даної галузі.

Для фахівців туристичної галузі, науково-педагогічних працівників, аспірантів і студентів закладів освіти туристичного профілю.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. Бочан І. О., д.е.н., професор, Львівський інститут економіки і туризму, Україна — **головний редактор;**
2. Анісімович-Шевчук О. З., к.п.н., доцент, Львівський інститут економіки і туризму, Україна — **заступник головного редактора;**
3. Клювак О. В., к.е.н., доцент, Львівський інститут економіки і туризму, Україна — **відповідальний секретар;**
4. Берест Р. Я., д.і.н., професор, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
5. Білонога Ю. Л., д.т.н., професор, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького;
6. Божук Т. І., д.г.н., доцент, Національний університет «Львівська політехніка», Україна;
7. Бомба М. Я., д.с.-г.н., професор, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
8. Васильчак С. В., д.е.н., професор, Львівський державний університет внутрішніх справ;
9. Гальків Л. І., д.е.н., професор, Національний університет «Львівська політехніка»;
10. Гнаткович О. Д., д.е.н., професор, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
11. Гринів Б. В., к.е.н., професор, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
12. Доманцевич Н. І., д.т.н., професор, Львівський торговельно-економічний університет;
13. Лабай М., професор, Вища школа туризму та екології в Сухій Бескидській (Польща);
14. Марцин В. С., д.е.н., професор, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
15. Лозинський Р. М., д.г.н., професор, Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна;
16. Лозовецька В. Т., д.п.н., професор, Київський національний університет імені М. Драгоманова, Україна;
17. Майкова С. В., к.т.н., доцент, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
18. Мартинюк Т., професор, Сопотська школа вища (Польща);
19. Місечко О. Є., д.п.н., професор, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
20. Присяжнюк Ю. І., д.е.н., професор, Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна;
21. Реверчук С. К., д.е.н., професор, Львівський національний університет імені Івана Франка;
22. Скворцов І. Б., д.е.н., професор, Національний університет «Львівська політехніка»;
23. Скрипко Т. О., д.е.н., доцент, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
24. Слодкі М., професор, Державна Вища Школа господарки у Плоцьку (Польща);
25. Федина Л. О., к.т.н., доцент, Львівський інститут економіки і туризму, Україна;
26. Рейман Кш., професор, Державна вища техніко-економічна школа ім. кс. Броніслава Маркевича в Ярославі (Польща).

*Рекомендовано до друку Вченою радою Львівського інституту економіки і туризму
(протокол № 2 від 26 грудня 2018 р.)*

ЗМІСТ

Розділ 1. ЕКОНОМІКА І ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ

1.1. <i>Ванькович Д. В., Присяжнюк Ю. І.</i> Удосконалення методології фінансового забезпечення регіональної політики України в контексті євроінтеграції	9
1.2. <i>Островська Г. В., Савіцька Н. В.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку сфери послуг в Україні	19
1.3. <i>Самодай В. П.</i> Аналітичні аспекти економіки України як цілісної системи	29
1.4. <i>Щур О. М., Замрій О. М.</i> Сучасний підхід до оцінки конкурентоздатності підприємств.....	36

Розділ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТУРИЗМОЛОГІЇ

2.1. <i>Бочан І. О.</i> Інноваційна концепція туризму як складова сталого розвитку економіки України	44
2.2. <i>Тутчyshyn В. М., Duda N. M., Тутчyshyn-Chemerys J. V.</i> Pilgrimage as a form of religious tourism in the Ukrainian society	50
2.3. <i>Кушнірук Г. В., Дорош Ю. С.</i> Сучасний стан і перспективи розвитку кавового туризму у Львові.....	56

Розділ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. <i>Дутка Г. Я., Савіцька О. П., Савіцька Н. В.</i> Туристичний кластер регіону як механізм ефективного розвитку туристичної галузі	65
3.2. <i>Дідович І. І., Фурсіна О. В., Маліновська М. В.</i> Аналіз передумов та перспектив створення міжнародного консорціуму у сфері міжнародного туристичного бізнесу	80
3.3. <i>Клювак О. В., Неклюдова Т. М.</i> Логістична модель управління електронними платежами підприємств готельного господарства	88
3.4. <i>Гальків Л. І., Бігус М. М., Килин О. В.</i> Прикладне застосування міжнародних практик оцінювання фінансового стану підприємства рекреаційної сфери.....	97
3.5. <i>Лихолат Є. О., Лихолат Н. Є.</i> Формування сприятливих умов та механізмів управління потенціалом туристичної сфери для активації розвитку туризму та курортів.....	107

Розділ 4. ТОВАРОЗНАВСТВО І ТОРГІВЛЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ

4.1. <i>Павлишин М. Л., Захарчин Р. М.</i> Про брендинг вітчизняних алкогольних напоїв на тлі сучасних трендів розвитку економіки	113
4.2. <i>Луців Н. В., Сенік Л. Я.</i> Моніторинг ринку кави в Україні.....	122

Розділ 5. ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА РЕСТОРАННИЙ СЕРВІС

- 5.1. *Джурик Н. Р.-Й., Максимець О. Б., Максимець В. Л.* Інноваційні технології в сфері виробництва та обігу кулінарної продукції в закладах ресторанного господарства 134
- 5.2. *Ковальчук Х. І., Озимок Г. В.* Дослідження впливу нетрадиційної рослинної сировини на форми зв'язку вологи у борошняних кондитерських виробках 142

Розділ 6. КРАЄЗНАВСТВО, КУЛЬТУРА І ТУРИЗМ

- 6.1. *Цимбала О. С., Войцещук Н. В., Дутко М. А.* Збереження та туристична промоція культурно-історичної спадщини України (на прикладі концепції створення історико-культурного заповідника «Древній Звенигород») 149
- 6.2. *Франків І. Я.* Пріоритети розвитку етноекологічного туризму (на прикладі Сколівського району) 157

Розділ 7. РЕКРЕАЦІЙНИЙ ТУРИЗМ І РЕАБІЛІТАЦІЯ

- 7.1. *Білецький М. І., Котик Л. І.* Придніпровський туристично-рекреаційний район України: проблеми і перспективи розвитку 166
- 7.2. *Рутинський М. Й., Кюріні-Поплавські Л.* Моршин століття тому: ребрендинг та перезапуск популярного соляного курорту в 1919–1923 роках 181

Розділ 8. ІНФРАСТРУКТУРА ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЇ

- 8.1. *Панько О. І.* Проблеми поширення нової екологічної поведінки у закладах вищої освіти 191

Розділ 9. АУДИТОРІЯ

- 9.1. *Huliak O. B.* Competence approach to teaching foreign languages to students majoring in tourism and economics 198
- 9.2. *Ташак М. С., Саницька А. О.* Інтерактивні технології навчання як чинник підвищення якості підготовки майбутніх фахівців сфери туризму 206
- 9.3. *Чаторийська О. М.* Використання цифрових технологій на заняттях з іноземної мови у ВНЗ 216
- 9.4. *Ледвій О. І., Мартинишин Г. Р.* Взаємодія та принципи взаємодії органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій 220

Розділ 10. ПОДІЇ, ІНФОРМАЦІЯ, РЕЦЕНЗІЇ

- 10.1. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та стан використання ГМО в харчових продуктах» 227
- 10.2. Міжнародна науково-практична конференція «Туристичні послуги на світовому ринку як фактор розвитку міжнародного туризму» 231
- 10.3. *Анісімович-Шевчук О. З.* VI Регіональна науково-практична конференція «Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат — важливі об'єкти в розвитку туризму» 233

Розділ 6
КРАЄЗНАВСТВО, КУЛЬТУРА І ТУРИЗМ

УДК 338.48-53:791.75+908(477)

*Цимбала Ольга Стефанівна, к.і.н.,
в.о. доцента кафедри туризму і готельної справи,
Львівський інститут економіки і туризму, м. Львів, Україна
e-mail: olga.lviv1256@gmail.com*

*Войцещук Наталія Василівна,
м.н.с. науково-дослідного центру «Рятівна археологічна служба» ІА НАНУ,
м. Львів, Україна, e-mail: olga.lviv1256@gmail.com*

*Дутко Марія Андріївна, магістрантка,
Львівський інститут економіки і туризму, м. Львів, Україна
e-mail: m.dutko2016@gmail.com*

**ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТУРИСТИЧНА ПРОМОЦІЯ КУЛЬТУРНО-
ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ КОНЦЕПЦІЇ
СТВОРЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВІДНИКА
«ДРЕВНІЙ ЗВЕНИГОРОД»)**

У статті окреслено важливість збереження національної культурно-історичної спадщини шляхом створення і ефективної діяльності історико-культурних заповідників. Проаналізовано концепцію створення та виділено основні етапи діяльності майбутнього історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» у с. Звенигород Пустомитівського району Львівської області. Розкрито основні віхи становлення княжого Звенигорода, проаналізовано його роль і значення в історії формування української державності. Виокремлено ключові культурно-історичні пам'ятки, збережені на території сучасного села Звенигорода. Аргументовано актуальність створення історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» та показано можливості розвитку різних видів туризму у цій місцевості за умов функціонування заповідника.

***Ключові слова:** історико-культурний заповідник, княжий Звенигород, культурно-пізнавальний туризм, археологічна пам'ятка.*

Постановка проблеми. У сучасній Україні спостерігається суттєве зростання інтересу до історії та культури, а відтак — до історико-культурних пам'яток. Відповідно до чинного законодавства держава має створювати умови для збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища, зокрема і в межах історико-культурних заповідників. У глобальному аспекті історико-культурні заповідники доцільно розглядатиме не лише як пам'ятки історії, але одночасно і як важ-

ливі об'єкти туристичної індустрії, що проводять просвітницьку діяльність, сприяють вихованню у громадян почуття патріотизму та відповідальності за долю країни. Історико-культурні заповідники мовою експонатів та пам'яток розповідають про історію минулого та сучасні досягнення. Діяльність заповідників дозволяє зберігати зв'язок поколінь та причетність людини до історії свого народу.

Потреба збереження та популяризації унікальних історико-археологічних пам'яток, що віднайдені на Львівщині у с. Звенигород, спонукала вчених до розробки концепції та подальшого створення історико-культурного заповідника¹. Ефективне функціонування такої структури дозволило б не лише музеєфікувати і зберегти наявні пам'ятки, але й сформувати в межах Пустомитівщини важливий туристичний ресурс, який би сприяв туристичній активності району, підняв його престижність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних українських дослідників питанням вивчення історико-культурних заповідників займаються вчені Науково-дослідного інституту пам'яток охоронних досліджень, Центру пам'ятокознавства НАН України, Українського товариства охорони пам'яток історії та культури тощо [1; 2; 3]. На важливому значенні культурно-історичних пам'яток, зокрема й археологічних, у своїх працях наголошує Р. Берест [4]. Дослідження літописного Звенигорода як важливої археологічної пам'ятки описано у працях І. Свешніков [5; 6], а в наш час цю роботу активно продовжує В. Гупало [7; 8; 9]. Важливими джерелами дослідження стала законодавча база та Концепція плану організації території національного історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» [10; 11; 12].

Формулювання цілей статті. Дослідження покликане розкрити історію становлення княжого Звенигорода, окреслити його сучасні туристично-рекреаційні ресурси, що дозволить проаналізувати концепцію створення історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» у с. Звенигород Пустомитівського району Львівської області та показати можливості розвитку туризму у цій місцевості шляхом залучення до цього процесу історико-культурних та сакральних пам'яток.

Виклад основного матеріалу дослідження. *«Нема на світі нічого вічного, а найбільш скороминаючими є велич і слава людей, народів, міст та держав. Такі і тим подібні думки напливають до голови кожному, що нині опинившись в Звенигороді, одному з багатьох сіл Бобреччини, усвідомить собі, що стоїть на шматку історичної землі, повному ще недобутих і нерозгаданих скарбів давнього минулого, окутаному легендами та світлими історичними споминами»* [13, с. 23]. Саме так, ще у 20-их роках ХХ ст. галицький краєзнавець Микола Голубець розмірковував над історичною долею Звенигорода, який зазнав і героїчної слави, і великого забуття. Сьогодні Звенигород — це село, розташоване у Пустомитівському районі, за 20 км від Львова. Загальна чисельність населення складає приблизно 1 150 осіб. Звенигород зберігає за собою статус адміністративного центру — тут знаходиться Звенигородська сільська рада, у підпорядкування якої входять довколишні села: Відники, Гринів, Коцурів, Шоломинь.

Хронологія важливих подій з історії Звенигорода загубилася у глибині тисячоліть, адже ще в дописемний період тут оселилися люди, про що свідчать результати археологічних розкопок. Згодом, Звенигород став одним із найдавніших міст на теренах майбутньої Галичини ще за 200 років до першої писемної згадки про Львів. Місто було однією із трьох княжих столиць, де в XI–XII ст. починала формуватись

¹ Авторами концепції створення історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» є група фахівців у складі: д.і.н. В. Гупало, Н. Войцешук та к.а. В. Петрик.

українська державність на Прикарпатті. Відомо, що в XI ст. Звенигород належав до багатих давньоруських міст, за володіння якими розпочалась боротьба між сусідніми князями, що і стало причиною появи міста на сторінках літопису наприкінці XI ст. Літописна історія Звенигорода розпочалась у 1087 року. Вперше про город згадано у «Повісті временних літ» та Іпатіївському літописі в контексті загибелі князя Ярополка Ізяславовича у 1087 році (Лаврентіївський літопис відносить цю подію до 1086-го) [14]. Загалом відомо, що у XII ст. окремими територіями галицької землі володіли нащадки могутнього київського князя Ярослава Мудрого — князі Ростиславичі. У середині XII ст. князь Володимирко почав процес об'єднання галицьких князівств, що сприяло росту могутності політичного авторитету Галицько-Волинської держави, відтак міцніла її тогочасна столиця — Звенигород. Однак у 1144 р., після фактичного об'єднання Галицьких земель, Володимирко переніс столицю зі Звенигорода до Галича. Проте сильна і недоступна звенигородська фортеця і далі залишалася надійною опорою Володимирка, хоча роль Звенигорода дещо зменшилась. Востаннє Звенигород згаданий у літописі в 1235 р. у зв'язку з боротьбою Михайла Чернігівського і Данила Галицького за київський престол. А вже через п'ять років орди хана Батия здобули усі міста, залишаючи на їх місці попіл. На початку 1241 р. ординці підійшли до Звенигорода. Літопис не згадує про здобуття Звенигорда Батием, але шар попелу на городищі і людські кістки свідчать про те, що його спіткала така ж доля, як інші давньоруські міста [7, с. 104]. Після цього про Звенигород зникли літописні звістки, а його місце і роль перебрав на себе княжий Львів [13, с. 28].

Занепад міста пояснюється не лише тим, що воно було розгромлене татарами. Звенигород втратив своє значення як політичний і торговельний центр, оскільки основним ринком збуту став Львів. Впродовж наступних століть рештки укріпленої частини Звенигорода функціонували лише як замок у складі розлогих маєтків різних феодалів. Врешті, втративши значення великого міста, Звенигород перетворився з типового містечка Речі Посполитої у звичайне село. Однак переломним для історії Звенигорода стали активні археологічні розкопки під керівництвом археолога Ігоря Свешнікова, які з певними перервами тривають до нашого часу [9, с. 14–16]. У 1987 р. Звенигород урочисто відсвяткував своє 900-річчя. До цієї дати тут був збудований соціально-культурний комплекс та проведено ряд робіт для благоустрою села. Зокрема, розбудовано міні-містечко, що включає цілий ансамбль будівель, де знаходяться школа, сільська рада, Будинок «Просвіти», магазини, бібліотека тощо. Тоді ж збудовано приміщення музею, що своїм зовнішнім виглядом нагадує фортецю [15, с. 217].

XXI ст. вже встигло внести кілька яскравих сторінок у хронограф Звенигорода. Так, у 22 грудня 2004 р. та 26 серпня 2006 р. тут відбулися урочистості з нагоди дня родини Крушельницьких. Львівський музей Соломії Крушельницької переніс святкування зі Львова у с. Звенигород, в якому жив і похований дід Соломії Крушельницької — Григорій Савчинський [15, с. 217]. 13–14 вересня 2008 р у Звенигороді відбувся фестиваль у форматі арт-парку «Галицькі фестини», а наступного, 2009 р. (22–23 серпня) — фестиваль «Захід», який пройшов у форматі молодіжної муз-атракції з концертом і вечірною за участі відомих українських виконавців [15, с. 218]. У 2017 р. Львівська ОДА у співпраці з археологами розробили ідею першого на теренах України історико-культурного заповідника «Древній Звенигород», який має всі перспективи для розвитку. 22 липня 2018 р. у краєзнавчому музеї Звенигорода відбулось відкриття нової виставки «Стольний град Звенигород — повернення із небуття», на якій презентовано скарби віднайдені у Звенигороді упродовж останніх 100 років.

Звенигородська земля надзвичайно багата культурно-історичними пам'ятками, серед яких особливе місце займає пам'ятка археології — городище літописного міста Звенигорода з оборонними ровами, валами, фундаментами кам'яної церкви XIII ст., дорогою XII ст., княжою резиденцією тощо. Саме комплекс цих об'єктів стане основою історико-культурного заповідника, довкола яких буде розроблена туристично-рекреаційна інфраструктура [12].

Варто зазначити, що окрім археологічних знахідок у Звенигороді збережено пам'ятки сакральної спадщини, зокрема два діючі храми: дерев'яна церква св. Миколая (УГКЦ) з дзвіницею, збудована у 1891 р., та церква св. Миколая Чудотворця (УАПЦ) 1991 р. Серед пам'яток історії монументального мистецтва у Звенигороді до сьогодні збереглися: символічний хрест, споруджений на честь скасування панщини в 1848 р; насипана курганна могила, посвячена пам'яті жертв сталінських репресій та Українських січових стрільців, які полягли за волю України; пам'ятник зведений на честь святкування 900-ліття Звенигорода у центрі села (поєднує у собі арку та 4 скульптури: Літописця, Воїна, Землероба і Матір як берегиню життя; арка зі дзвонами символізує об'єднання трьох князівств — Перемиського, Тербовлянського та Звенигородського); пам'ятна дошка та парк «Небесної сотні». У селі працює краєзнавчий музей, експозиція якого розміщена у сучасному будинку, спеціально побудованому для музею у 1987 р. [16].

Необхідність створення тут історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» виникла ще у 1960–1970-х рр., коли на території села під час будівельно-земляних робіт було випадково відкрито, а згодом під час планомірних археологічних розкопок досліджено комплекс об'єктів, яким не було й досі немає аналогів не лише на території України, а й у Східній Європі загалом. Ці пам'ятки (комплекс князівської резиденції — палац, церква, усипальниця; виробничі об'єкти організованого ремісничого виробництва; комплекс інженерних споруд оборонної системи — греблі, рукотворні канали тощо) у поєднанні зі свідченнями давньоруських літописів переконливо засвідчили міський та столичний характер літописного Звенигорода. Проте нехтуючи безцінною історичною спадщиною, у 1965 р. на городищі розпочали інтенсивну колгоспну забудову (ферми, конюшня, тік, механічні ваги тощо), знищуючи унікальні культурні відклади [6; 7].

Історична вагомість відкритих у Звенигороді пам'яток, що виявились унікальним джерелом для дослідження генези урбаністичних та державотворчих процесів у регіоні, поставила перед вченими завдання збереження відкритих реліктів. Напередодні святкування 900-річчя Звенигорода у 1987 р. було піднято питання про оголошення території городища заповідною територією та музеєфікацію відкритих об'єктів. Тоді ж розроблено «Проект режимних зон охорони історичного середовища с. Звенигород» з метою локалізації ділянок культурного шару. Однак у період становлення незалежності України ускладнились питання щодо фінансування наукових досліджень пам'ятки та призупинилась ідея формування заповідника.

Та все ж на сучасному етапі актуалізується необхідність створення у с. Звенигород історико-культурного заповідника, що дозволить зреалізувати справу національної ваги, шляхом збереження для прийдешніх поколінь пам'ятки, яка розкриває витоки української державності, джерела нашої незалежності. Одночасно це дозволить зберегти археологічну пам'ятку та наглядно відтворити традиційний характер забудови давнього Звенигорода через встановлення зон охорони пам'яток, визначення меж і режимів використання території історичного ареалу міста.

Розробкою концепції майбутнього заповідника займалась робоча група, у складі Віри Гупало, д. і. н., старшого наукового співробітника відділу археології Інституту

українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, Наталії Войцещук, молодшого наукового співробітника Науково-дослідного центру «Рятівна археологічна служба» ІА НАНУ, Петрика Василя, к. архітектури, доцента Національного університету «Львівська політехніка», Крупи Андрія, провідного архітектора Українського державного інституту культурної спадщини Міністерства культури України та Хархаліса Андрія, архітектора Українського державного інституту культурної спадщини Міністерства культури України. В основу концепції історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» покладено реалізацію низки заходів, спрямованих на відтворення цілісного комплексу історичного ландшафту звенигородської долини та об'ємно-просторової організації міста Звенигород, його пригородів і передмість. Мета цих заходів скерована на вивчення регіональних містобудівних процесів та визначення ролі Звенигорода у державотворчих процесах у Галицько-Волинській державі, вивчення матеріальної та духовної культури регіону, здійснення музеєфікації реліктів дерев'яного та монументального будівництва, науково-просвітницька та виховна діяльність заповідника у справі пропагування національних цінностей [12].

Робочою групою передбачено створення заповідника у три етапи. Так, *перший етап* передбачає підготовку необхідної документації для створення національного історико-культурного заповідника «Древній Звенигород», формування та затвердження Положення про заповідник, переліку об'єктів, що входять до його складу, меж та зон охорони, розроблення генерального плану розвитку заповідника, передачу в державну власність комплексу пам'яток, необхідних для функціонування заповідника [12, с. 10–11].

Другий етап полягає у проведенні заходів, спрямованих на реалізацію функціональної діяльності заповідника. На цьому етапі передбачено проведення робіт у трьох напрямках — безпосередньо на пам'ятці, у музеї, в офісному приміщенні [12, с. 11–12]. На території пам'ятки передбачено ревалоризацію та благоустрій, консервацію пам'яток княжої доби з метою їхнього збереження для майбутнього наукового дослідження, відзнакування за допомогою сучасних мистецьких і технічних засобів найбільш знакових будівель княжої доби, створення громадського та ландшафтного простору «Звенигородський Майдан», своєрідної відпочинкової зони. У музеї передбачено ремонт та створення сучасної експозиції присвяченій історії княжої столиці. У будинку «Просвіти», який планується використовувати як офісне та виставкове приміщення, планується зробити ремонт та внести будівлю до реєстру пам'яток архітектури місцевого значення.

Третій етап передбачає провадження планомірної науково-дослідної та культурно-освітньої роботи, яка здійснюватиметься у кількох напрямках та включатиме наукову, музейну, видавничу, реставраційну, туристичну та рекламну роботу. Туристична діяльність передбачатиме розробку екскурсійних маршрутів територією Звенигорода та його околицями, проведення екскурсій експозицією музею. Концепція заповідника також передбачає облаштування зон обслуговування відвідувачів та має на меті створення кількох осередків, в межах яких здійснюватиметься прийом та попереднє обслуговування гостей з наданням їм послуг щодо розміщення автотранспорту, отримання первинної інформації стосовно пам'ятки, вирішення організаційних питань щодо її відвідування. На перспективу передбачено можливість створення рекреаційних ділянок та місць для проведення масових заходів. Загалом, у структуру заповідника увійде діючий музей, бібліотека, пам'ятник, біля якого планують зробити громадський простір та відпочинкову зону. Для зручності туристів сформулюють

необхідну інфраструктуру: влаштують зупинку громадського транспорту та паркувальну зону [12, с. 12–13].

Висновки. Підсумовуючи варто зазначити, що Звенигород, з огляду на його багату культурно-історичну спадщину та природні ресурси, має всі передумови для розвитку туризму, зокрема культурно-пізнавального, етнічного, фестивального, зеленого. Діяльність історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» допоможе зберегти та відкрити світу важливу локацію княжих часів на західноукраїнських землях, а також приверне увагу як українських, так і закордонних туристів до цієї пам'ятки, поживає розвиток регіону та сприятиме розбудові сучасної інфраструктури. Такий ресурс сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості Пустомитівщини, розробці альтернативного туристичного продукту на Львівщині тощо. Варто пам'ятати, що далеко не кожна європейська країна має збережені такі пам'ятки в своїй археологічній спадщині, що створює додаткові шанси для заповідника стати важливим і альтернативним центром на туристичній карті України.

Література

1. Історико-культурні заповідники. За ред. В. В. Вечерського; відп. за вип. О. М. Сердюк. Київ, 2011. 292 с.
2. Історико-культурні заповідники: плани організації території / В. В. Вечерський. Сіверщина в історії України: Зб. наук. пр. Київ, 2010. С. 6–10.
3. Попович С. І., Фастовець О. О. Активізація використання потенціалу історико-культурних заповідників у сфері туризму. Вісник Львівського інституту економіки і туризму. 2017. Вип. 12. С. 116–120.
4. Берест Р. Проблеми та перспективи розвитку археологічного туризму. Управління конкурентоспроможністю в туризмі: макро і мікрорівень. Львів, 2011. С. 58–65.
5. Свешніков І. Звенигород: Красназавчий нарис. Львів, 1987. 48 с.
6. Юхимчук К. Діяльність Ігоря Свешнікова у галузі охорони та збереження пам'яток України. Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 2017. Вип. 21. С. 285–295.
7. Гупало В. Звенигород і Звенигородська земля у XI–XIII століттях (соціоісторична реконструкція). Львів, 2014. 532 с.
8. Гупало В. Дерев'яне зодчество Звенигорода на Білці в кінці XI–першій пол. XIII ст. Вісник інституту археології Львівського університету. Львів, 2014. Вип. 10. С. 54–68.
9. Гупало В. Звенигородський період у дослідженнях І. Свешнікова. МДАПВ. 2015. Вип. 19. С. 13–22.
10. Закон України «Про охорону культурної спадщини». Відомості Верховної Ради України. 2000. № 39.
11. Звіт Департаменту архітектури та розвитку містобудування Львівської обласної державної адміністрації про проведену роботу у 2017 році та перспективи на 2018 рік. Електронний ресурс. Режим доступу: https://loda.gov.ua/upload/users_files/28/upload/2018%20ostatochno.pdf.
12. Концепція плану організації території Національного історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» у с. Звенигород Пустомитівського району Львівської області. Текстова частина та графічні матеріали. Львів, 2016. 107 с.
13. Голубець М. Белз–Буськ–Звенигород. Львів, 1927. 23 с.
14. Повість врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком). Пер. з давньоруської, післяслово, комент. В. В. Яременка. Київ, 1990. 558 с.
15. Цимбала О., Стахів О. Княжий Звенигород: культурно-історична спадщина. Вісник Львівського інституту економіки і туризму. Львів, 2014. № 9. 213–220.
16. Музей історії давньоруського міста Звенигород. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.karpaty.info/ua>.

References

1. Berest R. Problemy ta perspektyvy rozvytku arkeolohichnoho turyzmu. Upravlinnia konkurentospromozhnistiu v turyzmi: makro i mikroriven. Lviv. 2011. S. 58–65.
2. Holubets M. Belz–Busk–Zvenyhorod. Lviv, 1927. 23 s.
3. Hupalo V. Dereviane zodchestvo Zvenyhoroda na Biltsi v kintsi KhI — pershii polovyni KhIII st. Visnyk instytutu arkeolohii Lvivskoho universytetu. Lviv, 2014. Vyp. 10. S. 54–68.
4. Hupalo V. Zvenyhorod i Zvenyhorodska zemlia u KhI–KhIII stolittiakh (sotsioistorychna rekonstruktsiia). Lviv, 2014. 532 s.
5. Hupalo V. Zvenyhorodskyi period u doslidzhenniakh I. Svieshnikova. MDAPV. 2015. Vyp. 19. S. 13–22.
6. Zakon Ukrainy «Pro okhoronu kulturnoi spadshchyny». Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2000. № 39.
7. Zvit Departamentu arkhitektury ta rozvytku mistobuduvannia Lvivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii pro provedenu robotu u 2017 rotsi ta perspektyvy na 2018 rik. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: https://loda.gov.ua/upload/users_files/28/upload/2018%20ostatochno.pdf.
8. Istoryko-kulturni zapovidnyky. Za red. V.V. Vecherskoho; vidp. za vyp. O.M. Serdiuk. Kyiv, 2011. 292 s.
9. Istoryko-kulturni zapovidnyky: plany orhanizatsii terytorii / V.V. Vecherskyi. Sivershchyna v istorii Ukrainy: Zb. nauk. pr. Kyiv, 2010. S. 6–10.
10. Kontseptsiiia planu orhanizatsii terytorii Natsionalnoho istoryko-kulturnoho zapovidnyka «Drevnii Zvenyhorod» u s. Zvenyhorod Pustomytivskoho raionu Lvivskoi oblasti. Tekstova chastyna ta hrafichni materialy. Lviv, 2016. 107 s.
11. Muzei istorii davnoruskoho mista Zvenyhorod. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://www.karpaty.info/ua>.
12. Povist vremianykh lit: Litopys (Za Ipatskym spyskom). Per. z davnoruskoi, pisliaslovo, koment. V.V. Yaremenka. Kyiv, 1990. 558 s.
13. Popovych S.I., Fastovets O.O. Aktyvizatsiia vykorystannja potentsialu istoryko-kulturnykh zapovidnykiv u sferi turyzmu. Visnyk Lvivskoho instytutu ekonomiky i turyzmu. 2017. Vyp. 12. S. 116–120.
14. Svieshnikov I. Zvenyhorod: Kraieznavchyi narys. Lviv, 1987. 48 s.
15. Tsymbala O., Stakhiv O. Knjazhyi Zvenyhorod: kulturno-istorychna spadshchyna. Visnyk Lvivskoho instytutu ekonomiky i turyzmu. Lviv, 2014. № 9. 213–220.
16. Jakhymchuk K. Dijalnist Ihora Svieshnikova u haluzi okhorony ta zberezhenja pamjatok Ukrainy. Materialy i doslidzhennja z arkeolohii Prykarpattia i Volyni. 2017. Vyp. 21. S. 285–295.

Цымбала О. С., Войцешук Н. В., Дутко М. А.,

**СОХРАНЕНИЕ И ТУРИСТИЧЕСКАЯ ПРОМОЦИЯ
КУЛЬТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ УКРАИНЫ
(НА ПРИМЕРЕ КОНЦЕПЦИИ СОЗДАНИЯ ИСТОРИКО-
КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВЕДНИКА «ДРЕВНИЙ ЗВЕНИГОРОД»)**

В статье обозначена важность сохранения национального культурно-исторического наследия путем создания и эффективной деятельности историко-культурных заповедников. Проанализирована концепция создания и выделены основные этапы деятельности будущего историко-культурного заповедника «Древний Звенигород» в с. Звенигород Пустомытовского района Львовской области. Раскрыты основные вехи становления княжеского Звенигорода, проанализированы его роль и значение в истории формирования украинской государственности.

Выделены ключевые культурно-исторические памятники, сохранившиеся на территории современного села Звенигорода. Аргументированно актуальность создания историко-культурного заповедника «Древний Звенигород» и показаны возможности развития различных видов туризма в этой местности в условиях функционирования заповедника.

Ключевые слова: историко-культурный заповедник, княжеский Звенигород, культурно-познавательный туризм, археологический памятник.

Tymbala O., Voytseshchuk N., Dutko M.

SAVING AND TRAVEL PROMOTION CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE OF UKRAINE (EXAMPLE OF THE CONCEPT OF CREATION OF THE HISTORICAL AND CULTURAL RESERVATION «ANCIENT ZVENYGOROD»)

The importance of preserving the national cultural-historical heritage by creating and effective activity of historical and cultural reserves are outlined. The concept of creation and the main stages of activity of the future historical-cultural reserve «Ancient Zvenygorod» in the village Zvenygorod Pustomyty district of Lviv region are analyzed. The main milestones of the formation and the chronology of the important events of the princely Zvenygorod are revealed, his role and significance in the history of the formation of Ukrainian statehood are analyzed. The reasons for the decline of Zvenygorod in 1241 as a result of the Mongol-Tatar destruction and the inability to restore its status with the foundation of Lviv are explained. The achievements in the archaeological research in the study of the chronicle of Zvenygorod of the introduction of the XX — the beginning of the XXI century were highlighted. The key cultural-historical memorials, which are kept on the territory of the modern village of Zvenygorod: the archaeological monument — the site of the annalistic city of Zvenygorod, temples, monuments, museum of local history, etc. are singled out. There are outlined important cultural and tourist events that took place in Zvenygorod at the turn of the XX–XXI century. The relevance of the creation of the historic and cultural reserve «Ancient Zvenygorod» is argued and the development of various types of tourism in this area for the functioning of the reserve is showed.

In generalization it is stated that the creation of the historical-cultural reserve «Ancient Zvenygorod» helps to preserve and open to the world of the important location of princely times in the western Ukrainian lands, drawing attention of both Ukrainian and foreign tourists to these monuments. All this will help to develop this region and contribute to the development of modern tourist infrastructure.

Key words: historical and cultural reserve, princely Zvenygorod, cultural and educational tourism, archaeological monument.